

HOLISTIČNI RAZVOJ PREDŠOLSKEGA OTROKA

HOLISTIC DEVELOPMENT OF THE PRESCHOOL CHILD

MIB d.o.o.
MIB EDU
ITEI

ZBORNIK/Book of papers

XIX. mednarodna (Hrvaška, Finska, Črna Gora, Bosna in Hercegovina, Slovenija) on-line strokovna konferenca/ XIX. international (Croatia, Finland, Slovenia, Montenegro, Bosnia and Herzegovina) on-line conference

171 Od vrtca do mesta: vključevanje otrok iz vrtca v lokalno okolje kot priložnost učenja/*From kindergarten to the community: involving preschool children in the local environment as a learning opportunity - Vesna Škarja*

172 Jezikovne izkušnje na prostem kot priložnost za celostno rast otroka/*Outdoor language experiences as an opportunity for the holistic development of the child - Alenka Šiška*

173 Razvoj govorilnega aparata kot temelj za uspešno govorno-komunikacijsko kompetenco v predšolskem obdobju/*The development of the speech apparatus as the foundation for successful communicative competence in early childhood - Sanja Funkel*

174 Holistični pristop v vrtcu za otroka z govorno-jezikovnimi težavami/*Holistic approach in kindergarten for children with speech and language disabilities - Lana Solman*

175 Zgodnje učenje tujega jezika/*Early learning of a foregian language - Tjaša Korun*

176 Vrtec v naravi/*Kindergarten in nature - Suzana Martinčič*

177 Kako zveni dež?/*How does rain sound? - Cilka Gerželj*

178 Gozdne ustvarjalnice: povezovanje gozdne pedagogike z metodami pomoči z umetnostjo/*Forest creators: integrating forest pedagogy with art therapy methods - Petra Čančer*

179 Gozd je kraj za pridobivanje izkušenj, doživljanje in učenje/*The forest is a place for gaining experience, exploration, and learning - Petra Lunder*

180 Gozd – temelj otrokovega celostnega razvoja/*Forest – the foundation for children's holistic development - Ines Mohorko Germ*

181 Orientacijski pohod za vrtčevske otroke/*Orientation hike for kindergarten children - Maja Gradinjan*

182 Razvoj čutnih zaznav in njihov pomen za celostni razvoj v predšolskem obdobju/*The world of sensory perception as the foundation of holistic development in early childhood - Daša Urana*

183 Inkluzija v vrtcu - izzivi in igre za delo z otroki s posebnimi potrebami/*Inclusion in kindergarten – challenges and games for working with children with special needs - Polona Pintarič Janša*

184 Izzivi inkluzije – otroci brez in s posebnimi potrebami pod isto streho/*Challenges of inclusion – children with and without special needs under one roof - Kristina Mars*

185 Holistični razvoj pri delu s predšolskim otrokom v prilagojenem programu/*Holistic development in working with a preschool child in an adapted program - Maruša Rozman*

186 Srčna koherenca pri vzgojiteljicah/*Heart coherence in kindergarten teachers - Simona Zagožen Ilić*

187 Gledališke igre v vrtcu/*Theater in kindergarten - Mateja Platovšek*

188 Tradicija v vrtcu - Peka Potice/*Tradition In Kindergarten – Baking »Potica« - Žaklina Kušljan*

189 U različitosti zajedno: afrika kao poticaj dječjem razvoju/*Together in diversity: africa as a stimulus for children's development - Petra Fijan, Jelena Šošić*

191 Stvaralaštvo erica carlea kao poticaj cjelovitom razvoju djeteta/*The creative work of eric carle as a stimulus for holistic child development - Petra Potočki, Ivana Boc Barbarić*

194 Djeca u svijetu hrvatskih kraljeva/*Children in the world of croatian kings - Iris Glamuzina, Marina Kuran*

197 Holistički pristup predškolskom djetetu uz upoznavanje hrvatske tradicije/*Holistic approach to preschool children while learning about croatian tradition - Dunja Kutleša, Sonja Kereš*

200 Montessori metoda i holistički razvoj predškolskog djeteta/*Montessori method and holistic development of the preschool child - Sanda Smajli*

203 Kreativna suradnja u zajednici: muzejska pedagoginja i odgojiteljica u kamišibaj projektu/*Creative collaboration in the community: museum pedagogue and educator in the kamishibai project - Jelena Kulišić*

207 Odnos kao temelj razvoja - prisutnost, povezanost i sigurnost u ranom djetinjstvu/*Relationship as the basis of development - presence, connection and safety in early childhood - Tamara Dorić, Danka Gojić Kajzer*

212 Holistički razvoj djeteta izvan četiri zida/*Holistic development of the child outside the four walls - Danijela Rončević, Andrea Fekete*

216 Likovni odgoj i holistički razvoj djece rane i predškolske dobi/*Art education and the holistic development of early and preschool children - Anabela Kunert*

219 Снага јединства у креативности/The power of unity in creativity - *Јнооу Дјечији Артиһ, Биљана Пуһошиһ*

223 Važnost suradnje vrtića i obitelji u cjelovitom razvoju djeteta/*The importance of cooperation between kindergarten and family in the holistic development of the child - Sanja Sajko*

225 Most između vrtića i obitelji: kako zajedništvo gradi cjelovit razvoj djeteta/*A bridge between kindergarten and family: how partnership fosters the holistic development of the child - Valentina Glavica*

Danijela Rončević, Andrea Fekete, Dječji vrtić Ploče, Ploče, Hrvatska
E-mail: danijela.roncevic10@gmail.com, afekete2@gmail.com

HOLISTIČKI RAZVOJ DJETETA IZVAN ČETIRI ZIDA

Sažetak Pitanje koje si svaki odgojitelj ponekad u svojoj praksi postavi jest potiče li svojim načinom rada u potpunosti razvoj svih djetetovih mogućnosti i osobina. Dijete za odgojitelja treba biti snažno i cjelovito biće koje svoje pune potencijale posjeduje već od rođenja. Kako bi ih maksimalno iskoristilo, potrebno je da raste i razvija se u poticajnoj okolini sa svim potrebnim uvjetima za čije su stvaranje najčešće zaduženi roditelji i odgojitelji. Odgojitelji, također, dijete vide kao jedinstvenu osobu, skup različitih socijalnih, emocionalnih, intelektualnih i fizičkih osobina. Osvrćući se na rapidan razvoj tehnologije i "krađu" djetetovog vremena provedenog vani, u suradnji s roditeljima, u jednoj vrtićkoj skupini stvoren je "vrtić" na otvorenom. Roditelji su prije realizacije upoznati sa važnošću i dobrobitima dječje igre na otvorenom koja omogućuje holistički razvoj djeteta. Igra u prirodnom okruženju omogućuje djetetu ispitivanje vlastitih sposobnosti i vještina. Dijete na taj način upoznaje sebe i svijet koji ga okružuje. Igra na otvorenom potiče njegovu maštu i kreativnost, obogaćuje i razvija sva njegova osjetila: dodir, miris, vid, njuh, sluh. Igrajući se vani, dijete postaje mali istraživač, graditelj, kreator i inovator. Kroz igru razmišlja, povezuje, zaključuje, rješava probleme, stječe nova motorička znanja i razvija brojne sposobnosti i vještine. Kroz igru također ostvaruje i interakciju s drugom djecom te se tako uči suradnji, toleranciji, komunikaciji, preuzimanju odgovornosti, pomaganju, dijeljenju, uvažavanju sebe, drugoga i prirode. Kroz ovaj projektni rad, može se prepoznati kako se sve navedeno razvilo u jednom malom područnom vrtiću, uz ideje odgojitelja, veliku podršku roditelja, i ono najbitnije, sve uz poticaje i interese djece iz skupine. Njihov prostor na otvorenom postao je njihov novi "vrtić", a za odgojitelje prostor za cjelokupan razvoj svih djetetovih osobina i vještina, uz privilegiju boravka na svježem zraku.

Ključne riječi : odgojitelj, dijete, cjeloviti razvoj, igra na otvorenom

HOLISTIC DEVELOPMENT OF THE CHILD OUTSIDE THE FOUR WALLS

Abstract: Every educator sometimes asks themselfs whether they are whether he fully encourages the development of all the child's possibilities and qualities through his way of working. For an educator,a child should be regarded as a strong and complete individual with full potential from birth. To realise this potential, it is essentialfor the child to grow and develop in a stimulating environment with all necessary conditions, the creation of which is most often the responsibility of parents and educators. Educators also view the child as a unique person, comprising various social, emotional, intellectual and physical traits. Considering the rapid development of technology and its impact on reducing children's time spent outdoors, an outdoor "kindergarten" was established in one kindergarten group in cooperation with parents. Before implementation, parents were informed about the importance and benefits of children's outdoor play, which supports the holistic development of the child. Playing in a natural environment allows the child to test their own abilities and skills. In this way, the child learns about themselves and the world around them. Outdoor play stimulates imagination and creativity, and enriches and develops all the senses:touch, smell, sight, smell, hearing... While playing outside, a child becomes a little explorer, builder, creator and innovator. Through play, the child thinks, makes connections, draw concluions, solves problems, acquires new motor skills and develops numerous abilities and skills. Through play,the child also interacts with other children and thus learns cooperation, tolerance, communication, responsibility, helping, sharing, and respect for themselves and others, and nature. This project work demonstrates how all these qualities developed in a small regional kindergarten, thanks to the ideas of educators, strog support from parents, and most importantly, the encouragement and interests of the children in the group.Their outdoor space has become their new "kindergarten", and for educators it is a place for the overall development of all the child's qualities and skills, with the added benefit of being in the fresh air.

Key words: educator, child, integral development, outdoor play

Uvod

Igra je primarna, najvažnija i najomiljenija aktivnost djece u razdoblju ranog i srednjeg djetinjstva. Djeca su za igru najčešće motivirana intrinzičnim motivacijskim obrascima. Igra im pruža veliku radost i zadovoljstvo. Jedna od funkcija igre u životu djece jest priprema za budućnost. Korijeni igre sežu daleko u prošlost. Usporedno s društvenim razvojem odvijao se i razvoj dječjih igara. Današnji brz razvoj tehnike i tehnologije uvelike je utjecao i na dječju igru. Pojavile su se nove vrste igara, i novi načini njihove provedbe. Dječja se igra u velikoj mjeri preselila iz stvarnog u virtualni svijet. Znatno je porastao broj djece koja ostaju kod kuće i vrijeme provode igrajući na internetu različite računalne igre. Značajno je smanjen udio djece koja se igraju na otvorenom u prirodnom okruženju. Dječje igre na

otvorenom kao da su nestale i izgubile svoju ljepotu i draž. S pedagoškog gledišta, postoji opravdana bojazan zbog smanjenja broja djece koja se igraju na otvorenom. Igra u prirodnom okruženju omogućuje djetetu ispitivanje vlastitih sposobnosti i vještina. Kroz igru dijete upoznaje sebe i svijet koji ga okružuje, igra potiče njegovu maštu i kreativnost, obogaćuje i razvija sva njegova osjetila: dodir, miris, vid, sluh, njuh i kinestetička osjetila. Igrajući se vani, na otvorenom i u prirodi, dijete postaje mali istraživač, graditelj, kreator i inovator. Ono razmišlja, povezuje, zaključuje, rješava probleme, stječe nova motorička znanja i razvija brojne sposobnosti i vještine. U igri s drugom djecom uči suradnju, toleranciju, komunikaciju, preuzimanje odgovornosti, pomaganje, dijeljenje, uvažavanje sebe, drugih i prirode.

Kako stručnjaci definiraju igru?

Igra je središnja aktivnost tijekom djetetova odrastanja. Poznato je da pridonosi cjelovitom razvoju djeteta (usp. Morisson, 1988; Šagud, 2015; Klarin, 2017). Kroz igru se dijete razvija i obogaćuje različita iskustva: motorička, jezično-komunikacijska, spoznajno-istraživačka, socio-emocionalna i umjetnička. Igra se povezuje s razvojem, odrastanjem, učenjem, motorikom, emocijama, socijalnom kompetencijom te raznovrsnim dječjim izražavanjem i stvaranjem. U suvremenim izvorima igra se shvaća kao bit i potreba dječjeg odrastanja (usp. Došen-Dobud, 2016). Djetetova igra, shvaćena kao multidimenzionalna aktivnost, ujedinjuje mnogostrana područja njegova učenja" (Šagud, 2015: 91). Može se shvatiti i kao medij koji oslobađa dijete od konkretne situacije i omogućuje mu nesmetano i opetovano vježbanje njegovih sposobnosti u izmaštanoj ili zamišljenoj situaciji"(Šagud i Petrović-Sočo, 2002: 10), odnosno kao medij razumijevanja, interpretacije i transformacije neposredne stvarnosti (usp. Šagud i Petrović-Sočo, 2014). Elisabeth B. Hurlock ističe da se pojam igra toliko neodređeno upotrebljava da se lako mo-že izgubiti njegovo pravo značenje (usp. Herlok, 1970), Susan Millar pak ističe da je pojam igra bio zajednički nazivnik za široku lepezu različitih aktivnosti te da je dugo bio jezični koš za otpatke za ona ponašanja koja izgledaju dobrovoljno, ali se vidi da nemaju jasnu biološku i socijalnu uporabu" (Millar, 1975: 11). Milan Pražić drži da je igra „način egzistiranja djeteta kao svojevrsnog ljudskog bića. Kad dijete kaže: hajde da se igramo, to znači: hajde da živimo na svoj, dječji način" (Pražić, 1971: 9). Dječja igra približava se dječjoj umjetnosti (usp. Ivon, 2009). Može se promatrati i s aspekta kvalitetnog provođenja zajedničkog vremena djece i roditelja (usp. Mandarić Vukušić, 2016; Visković, 2016). Dječja igra složena je i kompleksna djelatnost. Toliko je složena aktivnost da o njoj nema cjelovite teorije (usp. Šagud i Petrović-Sočo, 2001). Odnosi se na svaku onu djelatnost kojoj se dijete priklanja ne zbog rezultata već zbog zadovoljstva koje mu pruža. Igra je, kako kaže Danica Nola, isto što i sam djetetov život, odnosno „pokus, istraživačka aktivnost, motivirana urođenom znatiželjom ispitivanja. Ona je izraz dječjeg upornog traganja da pronađu i otkriju odgovor kako da žive i kako da budu" (Nola, 1987: 105).

Jerome Bruner drži da se određenje igre ne može iskazati samo jednom definicijom (usp. Bruner, 1976, prema Duran, 2001). Mirjana Duran, polazeći od mišljenja da je prije svega važno i potrebno odrediti što je igra, ocjenjuje da je nužno odrediti mjerila za razlikovanje igre od ostalih dječjih aktivnosti (usp. Duran, 1988). Literatura, domaća i strana, obiluje mnoštvom koncepcija, stavova i shvaćanja o dječjoj igri. Za ilustraciju mogu poslužiti sljedeći navodi:

Igra je svjesna djelatnost kojom čovjek neposredno zadovoljava neke svoje potrebe bez namjere da proizvede bilo kakav koristan učinak. Igra je dakle za razliku od rada samosvršna, neprisilna i izvor zadovoljstva, a nerijetko prelazi i u stvaralaštvo koje ne mora, ali može, proizvesti određena društvena dobra. (Polić, 1997: 32.)

Postoji više načina definiranja igre, ali se većina autora slaže da su igre samostalno i stvaralačko očitovanje čovjekove osobnosti, način na koji doživljava sebe i kako komunicira sa svojom okolinom, samostalno ili u skupinama. Igra je djetetova prva samostalna aktivnost. Ono se kroz igru iskazuje kao osoba, kroz igru uči i zabavlja se, kroz igru komunicira s okolinom, u igri razvija svoju ličnost, dokazuje svoje postojanje. (Antić, 2000: 106.)

Važnost igre na otvorenom

Djeca danas sve više vremena provode u kući i zatvorenim prostorima. Kada ih usporedimo s nama ili našim roditeljima koji su većinu svog slobodnog vremena provodili vani istražujući prirodu, današnja djeca najčešće su u kući, ispred ekrana. Igrice na računalu, televizija, tableti i mobiteli zamijenili su igranje s loptom i penjanje po drveću. Vrijeme koje djeca provedu vani, najčešće je pod nadzorom roditelja ili odrasle osobe, ponajviše zbog roditeljskog straha. Aktivnosti koje su organizirane i vođene od strane odraslih razlikuju se od slobodne i nestrukturirane igre. Takva igra nema iste dobrobiti za djecu kao i slobodna igra. Nestruktuirana i slobodna igra jednako je važna kao i igranje u prirodi na svježem zraku. Osim što je zabavno, provođenje slobodnog vremena vani ima mnoge fizičke, mentalne i društvene dobrobiti.

Primjer iz prakse

U jednom malom područnom vrtiću odgojiteljice su uočile da i djeca iz njihove skupine podliježu "čarima" tehnologije.Iako bi život na selu trebao biti znatno drugačiji od gradskog, tehnologija je i tu, nažalost, već dosta zastupljena.

Vrtička skupina o kojoj je riječ, bila je mješovita , s većim brojem djece, ponekad i s većim izazovima boravka vani, posebno zbog djece s teškoćama. Dio djece nije volio šetnje, dok su igre na dvorištu često bile bez mašte i kreativnosti, često neostvarene,bez pravca i cilja. Funkcioniralo je jedino uz svakodnevne razne poticaje odgojitelja, no u tome nije pronađeno zadovoljstvo, jer se činilo da se igraju nečega što im je nametnuto ili im se ne sviđa. Unatoč tome , djeca su svakodnevno postavljala pitanje izlazi li se danas na dvorište.

Nakon toga, odgajateljice su odlučile dodatno urediti jedan dio vanjskog prostora na kojem nije bilo sprava, već samo umjetna trava i pločice. Ideja je prenesena ravnateljici i roditeljima te su započete sakupljačke aktivnosti. Prikupljeno je dovoljno namještaja, didaktike i igračaka pa su djeca započela sa formiranjem prostora i centara. Centri su bili vrlo slični onima u sobi dnevnog boravka: likovni, konstruktivni, matematički, istraživački, slobodne igre, a dodatno je napravljen i prostor za mali cvjetnjak i povrtnjak te bazeni s pijeskom i vodom.

Nakon što je prostor u potpunosti formiran, stigli su topliji proljetni dani i počeo se gotovo svakodnevno koristiti. U početku samo za slobodne igare , no djeca su vrlo brzo samoinicijativno prebacila sve aktivnosti na taj prostor. Vani su izlazili odmah nakon doručka i vraćali se tek za dnevni odmor. Prostor sobe dnevnog boravka bio je otvoren prema vanjskom te je sve funkcioniralo kao veliki open space sustav. Djeca su imala slobodu iznijeti iz sobe sve što im je potrebno za njihove ideje. Videći kao djeca funkcioniraju u novom prostoru, odgajateljice su sve ostale poticaje planirale na način da su što više prilagođeni prostoru vani , a da su u skladu sa potrebama prirode i okoliša.

Dobrobiti boravka na novom prostoru su raznovrsne , i ne odnose se isključivo na boravak i igru sa svježem zraku. Soba skupine je vrlo prostrana,pa su se u njoj djeca vrlo često grupirala u manje skupine, uglavnom prema dobi. Vanjski prostor je manji pa su komunikacija i zajednička igra ponekad bile neizbježne, ali nikako forsirane. Neka su se djeca ponovo upoznala a stvorio se i zaštitnički odnos starijih prema mlađima. Nekoliko povučenije djece pokazalo je veliku hrabrost u suradnji s prirodom, bez problema držeći žabu, skakavca ili puževe u ruci. Koristilo se i obližnje stablo za igre sjenom,a kiša je prelijevala boje na dječjim crtežima na platnu. U suradnji s prirodom ostvarene su i razne matematičke igre poput brojanja bobica na grani, uspoređivanja duljine grančica te razvrstavanja kamenčića. Djeca su svakodnevno imala priliku istraživati, graditi, koristiti sjene i sunce. Prostor je obogaćen biljkama i cvijećem o kojima su se brinuli a posebnu radost donijele su i igre vodom i pijeskom. Djeca su nerado odlazila kući iz vrtića a roditelji su svakodnevno dolazili s pozitivnim komentarima o svemu što im djeca pričaju kod kuće. Odgajateljice su nakon nekog vremena odlučile pozvati i lokalne novinare i radijsku stanicu jer je bilo mnogo toga za ispričati. Stvoren je novi koncept vrtića, uz odličnu suradnju s roditeljima, na veliko zadovoljstvo djece. Dolazak novinara i objava u medijima odvukli su projekt u jedan dodatni smjer, neplanirani ali ostvareni cilj: veliko podizanje samopuzdanja djece u skupini i još jače povezivanje zajednice. Nakon objave članka i emitiranja radijske emisije s izjavama djece, o

tome se neprestano razgovaralo u skupini. Osjetio se veliki ponos kod djece , na sebe same, na svoje odgojitelje i roditelje, I odgojiteljice su osjećale isto. Pokazalo se da ponekad treba tako malo da bi se postiglo puno, i da ne moramo uvijek sve sami.

Zaključak

Kada imamo osjećaj da u skupini nešto nedostaje, često posežemo za potpuno novim stvarima ili mijenjanjem starih. U ovom slučaju,pokazalo se da je dobitna odluka bila samo promjena prostora. Iako je prvotni cilj ideje bio češći boravak na otvorenom , ideja se pretvorila u projekt koji je uz navedeni cilj ostvario i veću povezanost među djecom, rješavanje strahova od suradnje s prirodom, podizanje samopuzdanja i jačanje povezanosti u skupini. Kroz istraživanja u prirodi ojačale su se socijalna, emocionalna i obrazovna dobrobit, kao i razne likovne, istraživačke, matematičke i konstruktivne vještine.

Jednom riječju, holistički razvoj djeteta kroz boravak na otvorenom prostoru, unutar vrtićke skupine.

Literatura

Dijete u svijetu igre, Branimir Mendeš, Ljerka Marić, Ljiljana Goran, Golden marketing –Tehnička knjiga, Zagreb,2020.

Djeca otkrivaju tajne svijeta, Anka Došen Dobud, Alinea, Zagreb 2018.

Kako igrom uspješno razvijati dijetetov IQ, NTC sustav učenja, Ranko Rajović, Harfa, Split 2017.

Dijete, istraživač i stvaralac, Anka Došen Dobud, Alinea, Zagreb 2016.